

1 Βάρος της απόδειξης

Οι διάδικοι πρέπει να αποδεικνύουν τα πραγματικά περιστατικά που στηρίζουν τις αιτήσεις και αντικρούσεις τους, εκτός αν δεν απαιτείται απόδειξη (βλ.1.2).

1.1 Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν το βάρος της απόδειξης;

Ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας της Δημοκρατίας της Λιθουανίας (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*) ορίζει ότι οι διάδικοι της υπόθεσης φέρουν το βάρος της απόδειξης. Πρέπει να αποδεικνύουν τα πραγματικά περιστατικά που στηρίζουν τις αιτήσεις και τις αντικρούσεις τους, εκτός αν δεν απαιτείται απόδειξη σύμφωνα με τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Όλες οι αστικές υποθέσεις εκδικάζονται σύμφωνα με την αρχή της κατ' αντιμωλία δίκης. Κάθε διάδικος πρέπει να αποδεικνύει τα πραγματικά περιστατικά που στηρίζουν τις αιτήσεις και τις αντικρούσεις του, εκτός αν δεν απαιτείται απόδειξη.

1.2 Υπάρχουν κανόνες που εξαιρούν ορισμένα πραγματικά περιστατικά από το βάρος της απόδειξης; Σε ποιες περιπτώσεις; Είναι δυνατό στις περιπτώσεις αυτές να προσκομισθούν αποδείξεις περί της μη ισχύος συγκεκριμένου νόμιμου τεκμηρίου;

Το άρθρο 182 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας απαλλάσσει τους διαδίκους από το βάρος της απόδειξης των παρακάτω ειδών πραγματικών περιστατικών: των πραγματικών περιστατικών που κατά το δικαστήριο είναι πασίγνωστα

των πραγματικών περιστατικών που έχουν γίνει δεκτά με τελεσίδικες αποφάσεις οι οποίες εκδόθηκαν στο πλαίσιο άλλων αστικών ή διοικητικών δικών μεταξύ των ίδιων διαδίκων (προδικαστικά αποδεδειγμένα περιστατικά), εκτός αν η δικαστική απόφαση συνεπάγεται έννομες συνέπειες για άλλα πρόσωπα που δεν μετέχουν στη διαδικασία

των επιπτώσεων πράξεων προσώπων που συνιστούν αξιόποινη πράξη, όταν οι εν λόγω επιπτώσεις έχουν κριθεί με τελεσίδικη ποινική απόφαση (προδικαστικά αποδεδειγμένα περιστατικά)

των πραγματικών περιστατικών που τεκμαίρονται κατά τον νόμο και δεν ανατρέπονται κατά τη γενική διαδικασία των πραγματικών περιστατικών που ομολογούν οι διάδικοι.

Ο διάδικος έχει δικαίωμα να ομολογήσει τα πραγματικά περιστατικά που στηρίζουν την αίτηση ή την αντίκρουση άλλου διαδίκου. Το δικαστήριο μπορεί να θεωρήσει αποδεδειγμένο ένα πραγματικό περιστατικό που έχει ομολογηθεί αν θεωρεί ότι η ομολογία του συνάδει με τις περιστάσεις της υπόθεσης και δεν χρησιμοποιείται από τον διάδικο για σκοπούς παραπλάνησης, βίας ή απειλής ή δεν έχει προκύψει από σφάλμα ή για την απόκρυψη της αλήθειας.

Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι τα εν λόγω περιστατικά είναι δυνατόν να αμφισβητηθούν με αποδείξεις που προσκομίζονται σύμφωνα με τη γενική διαδικασία.

1.3 Σε ποιο βαθμό πρέπει το δικαστήριο να πεισθεί για ένα πραγματικό περιστατικό ώστε να βασίσει την απόφασή του στην ύπαρξη αυτού του πραγματικού περιστατικού;

Εάν από τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίστηκαν το δικαστήριο μπορεί να συμπεράνει ότι ορισμένο πραγματικό περιστατικό είναι πιθανότερο να έλαβε παρά να μην έλαβε χώρα, τότε θα το κηρύξει αποδεδειγμένο.

2 Διεξαγωγή αποδείξεων

Στην αστική διαδικασία, ως αποδεικτικό στοιχείο νοείται κάθε στοιχείο που μπορεί να αποτελέσει βάση για τον σχηματισμό της δικαστικής κρίσης, σύμφωνα με τη νόμιμη διαδικασία, ως προς την ύπαρξη ή μη των πραγματικών περιστατικών που στηρίζουν τις αιτήσεις και τις αντικρούσεις των διαδίκων, καθώς και κάθε άλλου πραγματικού περιστατικού που πρέπει να αποδειχθεί για την έκδοση μιας ορθής και δίκαιης απόφασης στην υπόθεση. Τα εν λόγω περιστατικά μπορεί να αποδειχθούν με τα παρακάτω μέσα: δηλώσεις διαδίκων ή τρίτων (απευθείας ή διά αντιπροσώπου), μαρτυρικές καταθέσεις, γραπτές αποδείξεις, πειστήρια, πρακτικά αυτοψίας, εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης, νομίμως ληφθείσες φωτογραφίες, οπτικοακουστικές εγγραφές και άλλα αποδεικτικά μέσα. Το δικαστήριο μπορεί επίσης να ζητήσει τη συλλογή αποδείξεων από κράτος μέλος της ΕΕ ή να διεξαγάγει απευθείας τις αποδείξεις σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1206/2001 του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, προκειμένου να βελτιωθεί, να απλουστευθεί και να επιταχυνθεί η συνεργασία των δικαστηρίων στο πεδίο της διεξαγωγής αποδείξεων.

2.1 Απαιτείται πάντοτε αφήση διαδίκου για τη διεξαγωγή των αποδείξεων ή μπορεί ο δικαστής σε ορισμένες περιπτώσεις να πραγματοποιήσει τη διεξαγωγή των αποδείξεων αυτεπαγγέλτως;

Σύμφωνα με το άρθρο 179 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, οι διάδικοι και οι λοιποί συμμετέχοντες στη διαδικασία προσκομίζουν αποδεικτικά στοιχεία.

Όταν δεν επαρκούν τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίστηκαν, το δικαστήριο μπορεί να ζητήσει από τους διαδίκους και άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία να προσκομίσουν στο δικαστήριο συμπληρωματικά αποδεικτικά στοιχεία και να ορίσει προθεσμία για την προσκόμισή τους. Το δικαστήριο δικαιούται επίσης να συλλέγει αυτεπαγγέλτως (*ex officio*) αποδείξεις, μόνο όμως στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος.

Σύμφωνα με τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, το δικαστήριο δικαιούται να συλλέγει αυτεπαγγέλτως αποδείξεις κατά την εκδίκαση οικογενειακών ή εργατικών υποθέσεων, εάν κρίνει ότι απαιτούνται για την ορθή δικαστική κρίση επί της υπόθεσης (άρθρα 376 και 414).

Επιπλέον, το άρθρο 476 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ορίζει ότι κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της δίκης με αντικείμενο την κήρυξη ανηλίκου πλήρως δικαιοπρακτικά ικανού (χειραφέτηση), το δικαστήριο:

αναθέτει σε ίδρυμα προστασίας παιδιών που βρίσκεται στον τόπο κατοικίας του ανηλίκου την παροχή γνυμοδότησης για το αν ο ανήλικος είναι ικανός να ασκεί αυτόνομα όλα τα αστικά δικαιώματα ή να εκπληρώνει υποχρεώσεις

ζητεί στοιχεία για τις τυχόν ποινικές καταδίκες του ανηλίκου ή τις εκ μέρους του παραβάσεις διοικητικών ή άλλων διατάξεων

εάν είναι αναγκαία η απόδειξη του επιπέδου της σωματικής, ηθικής ή διανοητικής ανάπτυξης του ανηλίκου, διατάσσει ψυχολογική και/ή ψυχιατρική εξέταση και ζητεί να προσκομιστεί ο ιατρικός φάκελος του ανηλίκου ή άλλα στοιχεία που είναι αναγκαία για τη διεξαγωγή της εξέτασης

προβαίνει σε κάθε άλλη αναγκαία πράξη για την προπαρασκευή της συζήτησης της υπόθεσης.

Το άρθρο 582 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ορίζει επίσης ότι κατά την εκδίκαση υπόθεσης χορήγησης άδειας για τη μεταβίβαση της κυριότητας επί οικογενειακού περιουσιακού στοιχείου, τη σύσταση εμπράγματος βάρους επί οικογενειακού περιουσιακού στοιχείου ή άλλη επιβάρυνση οικογενειακού περιουσιακού στοιχείου, το δικαστήριο έχει το δικαίωμα, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις της υπόθεσης, να ζητήσει από τον αιτούντα αποδεικτικά στοιχεία της οικογενειακής οικονομικής κατάστασης (εισόδημα, αποταμιεύσεις, άλλα περιουσιακά στοιχεία, υποχρεώσεις), στοιχεία του οικογενειακού

περιουσιακού στοιχείου που μεταβιβάζεται, στοιχεία για τους γονείς του παιδιού από την υπηρεσία προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού, τους προκαταρκτικούς όρους και τις προϋποθέσεις και τις προβλέψεις εκτέλεσης της μελλοντικής συναλλαγής, τις προβλέψεις για τα δικαιώματα του παιδιού που προστατεύονται σε περίπτωση μη εκτέλεσης της συναλλαγής και λοιπά αποδεικτικά στοιχεία.

2.2 Ποιες είναι οι ενέργειες μετά την έγκριση της αίτησης διαδίκου σχετικά με τη διεξαγωγή αποδείξεων;

Για τη συλλογή αποδείξεων (σύμφωνα με τα άρθρα 199 και 206 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας) το δικαστήριο μπορεί να διατάξει φυσικό ή νομικό πρόσωπο να προσκομίσει έγγραφα ή πειστήρια, απευθείας στο δικαστήριο και μέσα σε καθορισμένη προθεσμία. Όταν το φυσικό ή το νομικό πρόσωπο δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα ζητηθέντα έγγραφα ή πειστήρια ή δεν μπορεί να τα προσκομίσει μέσα στην καθορισμένη προθεσμία, πρέπει να ενημερώσει σχετικά το δικαστήριο και να εξηγήσει τους λόγους. Το δικαστήριο μπορεί να παράσχει σε πρόσωπο που ζητεί να προσκομιστούν έγγραφα ή πειστήρια πιστοποιητικό που να νομιμοποιεί το εν λόγω πρόσωπο να λάβει τα ζητούμενα αποδεικτικά στοιχεία ώστε να τα προσκομίσει στο δικαστήριο.

Κατά την προπαρασκευή της συζήτησης της υπόθεσης (διατάσσει τη διεξαγωγή αποδείξεων που δεν μπορούν να αποκτηθούν από τους συμμετέχοντες στη διαδικασία, συλλέγει αποδείξεις με δική του πρωτοβουλία όταν το δικαστήριο έχει τέτοιο δικαίωμα σύμφωνα με τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας κ.ο.κ.).

2.3 Σε ποιες περιπτώσεις μπορεί το δικαστήριο να απορρίψει αίτηση διαδίκου για συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων

Το δικαστήριο μπορεί να απορρίψει αποδείξεις στις παρακάτω περιπτώσεις:

όταν είναι अपαράδεκτες

όταν δεν επιβεβαιώνουν ή δεν ανατρέπουν πραγματικά περιστατικά που είναι συναφή με την υπόθεση (άρθρο 180 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας)

όταν θα μπορούσαν να έχουν προσκομιστεί νωρίτερα και η μεταγενέστερη υποβολή τους θα καθυστερήσει τη διαδικασία (άρθρο 181 παράγραφος 2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας).

Τα έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία στα οποία βασίζει τις απαιτήσεις του ο ενάγων, η απόδειξη καταβολής της δικαστικής δαπάνης και οι αιτήσεις διεξαγωγής των αποδείξεων που δεν είναι σε θέση να προσκομίσει ο ενάγων πρέπει να επισυνάπτονται στην αγωγή προκειμένου να γίνουν δεκτά από το δικαστήριο (άρθρο 135 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας).

Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι το εφετείο δεν κάνει δεκτά νέα αποδεικτικά στοιχεία που θα μπορούσαν να έχουν προσκομιστεί στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο, εκτός αν το πρωτοβάθμιο δικαστήριο εσφαλμένα αρνήθηκε να κάνει δεκτά τα αποδεικτικά στοιχεία ή αν η ανάγκη παροχής αποδείξεων ανέκυψε μεταγενέστερα (άρθρο 314 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας).

2.4 Ποια είναι τα διάφορα αποδεικτικά μέσα;

Όπως ορίζει ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, ως αποδεικτικό στοιχείο στην αστική δίκη νοείται κάθε στοιχείο που μπορεί να αποτελέσει βάση για τον σχηματισμό της δικαστικής κρίσης, σύμφωνα με τη νόμιμη διαδικασία, ως προς την ύπαρξη ή μη των πραγματικών περιστατικών που στηρίζουν τις αιτήσεις και τις αντικρούσεις των διαδίκων, καθώς και κάθε άλλου πραγματικού περιστατικού που πρέπει να αποδειχθεί για την έκδοση μιας δίκαιης και ορθής απόφασης στην υπόθεση. Τα εν λόγω περιστατικά μπορεί να αποδειχθούν με τα παρακάτω μέσα: δηλώσεις διαδίκων ή τρίτων (απευθείας ή διά αντιπροσώπου), μαρτυρικές καταθέσεις, γραπτές αποδείξεις, πειστήρια, πρακτικά αυτοψίας και εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης.

Νομίμως ληφθείσες φωτογραφίες και οπτικοακουστικές εγγραφές μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία.

2.5 Ποιες είναι οι μέθοδοι συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων από την κατάθεση μαρτύρων και σε τι διαφέρουν από τη συγκέντρωση αποδείξεων που προέρχονται από πραγματογνώμονα; Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν την υποβολή γραπτών αποδεικτικών στοιχείων και εκθέσεων/γνωμοδοτήσεων πραγματογνωμόνων;

Στα άρθρα 192 ως 217 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ορίζονται οι παρακάτω κανόνες για τις μεθόδους συλλογής αποδείξεων από μάρτυρες και πραγματογνώμονες:

Διαδικασία εξέτασης μαρτύρων

Οι μάρτυρες κλητεύονται στο δικαστήριο και εξετάζονται χωριστά. Οι μάρτυρες που δεν έχουν εξεταστεί δεν επιτρέπεται να παραμείνουν στη δικαστική αίθουσα κατά τη διάρκεια της συζήτησης. Οι μάρτυρες που έχουν εξεταστεί πρέπει να παραμείνουν στη δικαστική αίθουσα έως την περάτωση της συζήτησης. Εάν το ζητήσουν μάρτυρες που έχουν εξεταστεί, το δικαστήριο μπορεί να τους επιτρέψει να αποχωρήσουν από τη δικαστική αίθουσα, αφού οι μέλλοντες στη διαδικασία εκθέσουν την άποψή τους.

Μάρτυρες μπορούν να εξεταστούν επιτόπου (*in situ*) εάν δεν μπορούν να εμφανιστούν ενώπιον του δικαστηρίου που τους κλήτευσε λόγω ασθένειας, γήρατος, αναπηρίας ή άλλης αιτίας που κρίνεται ως σοβαρή από το δικαστήριο και ο συμμετέχων στη διαδικασία που ζήτησε την κλήτευση του μάρτυρα δεν μπορεί να διασφαλίσει την εμφάνιση του μάρτυρα ενώπιον του δικαστηρίου.

Το δικαστήριο πρέπει να επαληθεύσει την ταυτότητα του μάρτυρα και να του εξηγήσει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, καθώς και την ευθύνη του σε περίπτωση ψευδορκίας και μη εκπλήρωσης ή μη νόμιμης εκπλήρωσης κάθε άλλης υποχρέωσής του.

Πριν από την κατάθεση, ο μάρτυρας πρέπει να ορκιστεί θέτοντας το χέρι του στο Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας (*Lietuvos Respublikos Konstitucija*) και λέγοντας: «Εγώ, ο/η (ονοματεπώνυμο), ορκίζομαι να πω την αλήθεια ειλικρινά και πιστά, χωρίς να αποκρύψω, να προσθέσω ή να αλλάξω τίποτα». Ο μάρτυρας που έχει ορκιστεί οφείλει να υπογράψει το περιεχόμενο του όρκου. Ο υπογεγραμμένος όρκος επισυνάπτεται στα έγγραφα της υπόθεσης.

Αφού καθορίσει τη σχέση του μάρτυρα με τους διαδίκους και τους τρίτους και τις λοιπές περιστάσεις που είναι κρίσιμες για την αξιολόγηση της κατάθεσής του (εκπαίδευση, επάγγελμα του μάρτυρα κ.ο.κ.), το δικαστήριο καλεί τον μάρτυρα να καταθέσει στο δικαστήριο όλα όσα γνωρίζει για την υπόθεση και να παραλείψει τις πληροφορίες των οποίων δεν μπορεί να προσδιορίσει την προέλευση.

Μετά την κατάθεση, μπορούν να τεθούν ερωτήσεις στον μάρτυρα. Ο μάρτυρας θα εξεταστεί πρώτα από αυτόν που ζήτησε την κλήτευσή του και από έναν εκπρόσωπό του. Στη συνέχεια, ο μάρτυρας θα εξεταστεί από τους λοιπούς συμμετέχοντες στη διαδικασία. Μάρτυρας που έχει κλητευθεί αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο εξετάζεται αρχικά από τον ενάγοντα. Ο δικαστής δεν πρέπει να λάβει υπόψη ερωτήσεις που τεχνητά οδηγούν σε συγκεκριμένη απάντηση και ερωτήσεις που δεν είναι συναφείς με την υπόθεση. Ο δικαστής δικαιούται να θέτει ερωτήσεις οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της εξέτασης του μάρτυρα.

Εάν είναι αναγκαίο, ύστερα από αίτημα συμμετέχοντα στη διαδικασία ή αυτεπαγγέλτως, το δικαστήριο μπορεί να εξετάσει εκ νέου μάρτυρα στην ίδια συζήτηση, να καλέσει μάρτυρα σε άλλη συζήτηση ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου ή να προχωρήσει σε κατ' αντιπαράσταση εξέταση μαρτύρων.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν είναι αδύνατη ή δυσχερής η εξέταση μάρτυρα στο δικαστήριο, το δικαστήριο που εκδικάζει την υπόθεση δικαιούται να εξετάσει γραπτή του κατάθεση, εάν κατά τη γνώμη του δικαστηρίου και λαμβανομένων υπόψη της ταυτότητας του μάρτυρα και της ουσίας των περιστάσεων τις οποίες αφορά η κατάθεση, η εν λόγω κατάθεση δεν θα είναι επιζήμια για την απόδειξη των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Με πρωτοβουλία των διαδίκων, μάρτυρες μπορεί να κλητευθούν σε πρόσθετη εξέταση στο δικαστήριο, εφόσον αυτό απαιτείται για την πληρέστερη απόδειξη των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Πριν από την κατάθεση, ο μάρτυρας πρέπει να υπογράψει τον όρκο του άρθρου 192 παράγραφος 4 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και δήλωση με την οποία το δικαστήριο τον προειδοποιεί ότι η ψευδομαρτυρία συνιστά ποινικό αδίκημα. Η γραπτή κατάθεση πρέπει να παρασχεθεί ενώπιον συμβολαιογράφου και πιστοποιείται από τον συμβολαιογράφο.

Εξέταση πραγματογνωμόνων

Η έκθεση πραγματογνωμοσύνης αναγιγνώσκεται σε συζήτηση στο ακροατήριο. Πριν από την ανάγνωση της έκθεσης πραγματογνωμοσύνης, ο πραγματογνώμονας (ή οι πραγματογνώμονες) που έχει συντάξει την έκθεση και συμμετέχει στη συζήτηση στο ακροατήριο πρέπει να ορκιστεί θέτοντας το χέρι του στο Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας και λέγοντας: «Εγώ, ο/η (ονοματεπώνυμο), ορκίζομαι να εκτελέσω με ειλικρίνεια τα καθήκοντα του πραγματογνώμονα στη διαδικασία και να παράσχω μια αμερόληπτη και αιτιολογημένη γνωμοδότηση βάσει της τεχνογνωσίας μου». Εάν η εξέταση διενεργείται εκτός συζήτησης στο ακροατήριο, το περιεχόμενο του όρκου που έχει υπογραφεί από τον πραγματογνώμονα συνιστά αναπόσπαστο μέρος της έκθεσης πραγματογνωμοσύνης. Οι πραγματογνώμονες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο των δικαστικών πραγματογνωμόνων της Δημοκρατίας της Λιθουανίας (*Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašas*) και ορκίστηκαν κατά τον χρόνο ένταξής τους στον εν λόγω κατάλογο δεν χρειάζεται να ορκιστούν στο δικαστήριο και θεωρείται ότι έχουν προειδοποιηθεί για την ευθύνη τους σε περίπτωση ψευδούς γνωμοδότησης και δηλώσεων.

Το δικαστήριο δικαιούται να ζητήσει από τον πραγματογνώμονα να εξηγήσει προφορικά τη γνωμοδότησή του. Η προφορική εξήγηση της πραγματογνωμοσύνης περιλαμβάνεται στα πρακτικά της συζήτησης.

Οι πραγματογνώμονες μπορεί να κληθούν να απαντήσουν σε ερωτήσεις που αποσκοπούν στην εξήγηση ή συμπλήρωση της πραγματογνωμοσύνης.

Πρώτος μπορεί να υποβάλει ερωτήσεις αυτός που ζήτησε τον διορισμό του πραγματογνώμονα. Στη συνέχεια, ο πραγματογνώμονας εξετάζεται από τους λοιπούς συμμετέχοντες στη διαδικασία. Εάν ο πραγματογνώμονας έχει διοριστεί αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, ο ενάγων μπορεί να υποβάλει πρώτος ερωτήσεις στον πραγματογνώμονα.

Οι δικαστές δικαιούνται να θέτουν ερωτήσεις στον πραγματογνώμονα οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της εξέτασής του.

Πρακτογνωμοσύνη διενεργείται μόνο με αίτημα του δικαστηρίου (και κατατίθεται εγγράφως ως έκθεση πραγματογνωμοσύνης). Η έκθεση πραγματογνωμοσύνης πρέπει να περιλαμβάνει αναλυτική περιγραφή της έρευνας που διεξήχθη, τα πορίσματα που εξήχθησαν βάσει των ευρημάτων και αιτιολογημένες απαντήσεις στις ερωτήσεις του δικαστηρίου.

Εάν το δικαστήριο ζητήσει πραγματογνωμοσύνη χωρίς έκθεση, η πραγματογνωμοσύνη θεωρείται έγγραφο που προσκομίστηκε από πραγματογνώμονα (κατά τα ισχύοντα για τα έγγραφα των λοιπών συμμετεχόντων στη διαδικασία) ή που ζητείται από το δικαστήριο με τη διαδικασία που ορίζει ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας.

Το άρθρο 198 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ορίζει τους παρακάτω κανόνες για την υποβολή γραπτών αποδείξεων (εγγράφων):

Έγγραφα μπορούν να κατατεθούν από τους συμμετέχοντες στη διαδικασία ή να ζητηθούν από το δικαστήριο, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζει ο Κώδικας.

Τα έγγραφα πρέπει να προσκομιστούν με τη μορφή που ορίζεται στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας: συμμετέχων στη διαδικασία που αποδεικνύει με έγγραφα το περιεχόμενο δικογράφου πρέπει να επισυνάψει τα πρωτότυπα έγγραφα ή αντίγραφα (ψηφιακά αντίγραφα) αυτών τα οποία έχουν επικυρωθεί από δικαστήριο, συμβολαιογράφο (ή άλλο πρόσωπο εξουσιοδοτημένο να εκτελεί συμβολαιογραφικές πράξεις), δικηγόρο που μετέχει στη διαδικασία ή το πρόσωπο που κατόρθωσε (παρέλαβε) το έγγραφο. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει να προσκομιστούν τα πρωτότυπα έγγραφα, αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτημα συμμετέχοντα στη διαδικασία. Το αίτημα συμμετέχοντα στη διαδικασία για την υποβολή των πρωτότυπων εγγράφων υποβάλλεται με την αγωγή, την ανταγωγή, το υπόμνημα αντικρούσεως ή άλλο δικόγραφο του συμμετέχοντα στη διαδικασία. Συμμετέχων στη διαδικασία μπορεί να υποβάλει τέτοιο αίτημα μεταγενέστερα εάν το δικαστήριο δεχθεί ότι υπήρχαν επιτακτικοί λόγοι που εμπόδισαν την υποβολή του αιτήματος νωρίτερα ή εάν η αποδοχή του εν λόγω αιτήματος δεν θα καθυστερήσει την έκδοση απόφασης επί της υπόθεσης. Εάν μόνο απόσπασμα του εγγράφου είναι συναφές με το περιεχόμενο του δικογράφου, μπορεί να προσκομιστεί στο δικαστήριο μόνο το εν λόγω απόσπασμα.

Όλα τα δικόγραφα και τα προσαρτήματα αυτών υποβάλλονται στο δικαστήριο στη λιθουανική γλώσσα, εκτός αν εμπίπτουν στις εξαιρέσεις που ορίζει ο νόμος. Εάν συμμετέχοντες στη διαδικασία στους οποίους πρέπει να επιδοθούν τα δικόγραφα δεν κατανοούν τη λιθουανική γλώσσα, πρέπει να υποβληθεί στο δικαστήριο μετάφραση των εν λόγω εγγράφων σε γλώσσα που μπορούν να κατανοήσουν. Εάν προς υποβολή έγγραφα πρέπει να μεταφραστούν σε άλλη γλώσσα βάσει του Κώδικα, οι συμμετέχοντες στη διαδικασία πρέπει να προσκομίσουν επίσημες μεταφράσεις τους στο δικαστήριο, σύμφωνα με τη νόμιμη διαδικασία.

Τα πρωτότυπα έγγραφα του φακέλου της υπόθεσης είναι δυνατόν να επιστραφούν στο πρόσωπο που τα προσκόμισε ύστερα από σχετικό του αίτημα. Στην περίπτωση αυτή, αντίγραφα των εγγράφων που θα επιστραφούν τα οποία έχουν επικυρωθεί σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζει ο Κώδικας πρέπει να παραμείνουν στον φάκελο.

2.6 Υπάρχουν αποδεικτικά μέσα με μεγαλύτερη αποδεικτική αξία από τα άλλα;

Σύμφωνα με το άρθρο 197 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, τα έγγραφα που έχουν εκδοθεί από κρατικές και δημοτικές αρχές, και έχουν επικυρωθεί από πρόσωπα με κρατική εξουσιοδότηση στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς τους και σύμφωνα με τις απαιτήσεις που ισχύουν για το είδος του εκάστοτε εγγράφου μπορούν να θεωρηθούν επίσημα έγγραφα και έχουν μεγαλύτερη αποδεικτική ισχύ. Τα πραγματικά περιστατικά που παρατίθενται σε επίσημα έγγραφα θεωρούνται πλήρως αποδεδειγμένα έως ότου ανατραπούν από άλλες αποδείξεις στη διαδικασία, εκτός από μαρτυρική κατάθεση. Η απαγόρευση ανταπόδειξης με μαρτυρική κατάθεση δεν ισχύει εάν θα αντίκειται στις αρχές της καλής πίστης, της δικαιοσύνης και της λογικής. Η αποδεικτική αξία των επίσημων εγγράφων μπορεί να αποδοθεί και σε άλλα έγγραφα με νομοθετική πράξη.

2.7 Είναι υποχρεωτική η χρήση συγκεκριμένων αποδεικτικών μέσων για την απόδειξη ορισμένων πραγματικών περιστατικών;

Τα περιστατικά της υπόθεσης που κατά νόμο πρέπει να αποδειχθούν με συγκεκριμένα αποδεικτικά μέσα δεν μπορούν να αποδειχθούν με άλλα αποδεικτικά μέσα (άρθρο 177 παράγραφος 4 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας).

2.8 Οι μάρτυρες υποχρεούνται από το νόμο να καταθέσουν;

Όποιος κλητεύεται ως μάρτυρας πρέπει να εμφανιστεί ενώπιον του δικαστηρίου και να καταθέσει την αλήθεια. Όποιος κλητεύεται ως μάρτυρας ευθύνεται σύμφωνα με τον νόμο αν δεν εκπληρώσει τα καθήκοντα του μάρτυρα (άρθρο 191), δηλαδή μπορεί να του επιβληθεί πρόστιμο.

2.9 Σε ποιες περιπτώσεις οι μάρτυρες μπορούν να αρνηθούν να καταθέσουν;

Μάρτυρας μπορεί να αρνηθεί να καταθέσει αν η εν λόγω κατάθεση θα συνιστούσε απόδειξη κατά του ίδιου, των μελών της οικογένειάς του ή στενών συγγενών.

2.10 Μπορεί ένα πρόσωπο που αρνείται τη μαρτυρία να υποστεί κυρώσεις ή να εξαναγκασθεί να καταθέσει;

Εάν μάρτυρες, πραγματογνώμονες ή διερμηνείς δεν παραστούν στη συζήτηση, το δικαστήριο θα ρωτήσει τους συμμετέχοντες στη διαδικασία αν η υπόθεση μπορεί να εξεταστεί χωρίς τους εν λόγω μάρτυρες, πραγματογνώμονες ή διερμηνείς και έπειτα θα αποφασίσει τη συνέχιση ή την αναβολή της συζήτησης.

Εάν μάρτυρας, πραγματογνώμονας ή διερμηνέας που έχει κλητευθεί δεν εμφανιστεί στο δικαστήριο χωρίς έγκυρη αιτία, μπορεί να του επιβληθεί πρόστιμο έως χίλια λίτας Λιθουανίας. Ο μάρτυρας μπορεί να προσαχθεί βιαίως στο δικαστήριο βάσει δικαστικής απόφασης (άρθρο 248 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας).

2.11 Υπάρχουν πρόσωπα τα οποία δεν επιτρέπεται να εξετάζονται ως μάρτυρες;

Εξαιρούνται από τη μαρτυρική κατάθεση τα παρακάτω πρόσωπα:

οι πληρεξούσιοι σε αστική ή διοικητική δίκη και οι συνήγοροι υπεράσπισης σε ποινική δίκη για τις περιπτώσεις που περιήλθαν σε γνώση τους με την ιδιότητά τους ως πληρεξουσίων ή συνηγόρων υπεράσπισης

τα πρόσωπα που δεν είναι σε θέση να κατανοήσουν τις περιστάσεις που είναι συναφείς με την υπόθεση ή να παράσχουν αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία λόγω σωματικής ή διανοητικής αναπηρίας

οι ιερείς για τις περιστάσεις που περιήλθαν σε γνώση τους στο πλαίσιο εξομολόγησης

οι ιατροί για τις περιστάσεις που καλύπτονται από το επαγγελματικό απόρρητο

οι μεσολαβητές για τις περιστάσεις που περιήλθαν σε γνώση τους στο πλαίσιο συμβιβαστικής διαδικασίας μεσολάβησης.

Ο νόμος μπορεί να προβλέπει και επιπλέον πρόσωπα.

2.12 Ποιος είναι ο ρόλος του δικαστή και των διαδίκων κατά την εξέταση μάρτυρα; Υπό ποιους όρους μπορεί ένας μάρτυρας να εξεταστεί με τηλεδιάσκεψη ή άλλα τεχνικά μέσα;

Αφού καθορίσει τη σχέση του μάρτυρα με τους διαδίκους και τους τρίτους και τις λοιπές περιστάσεις που είναι κρίσιμες για την αξιολόγηση της κατάθεσής του (εκπαίδευση, επάγγελμα του μάρτυρα κ.ο.κ.), το δικαστήριο καλεί τον μάρτυρα να καταθέσει στο δικαστήριο όλα όσα γνωρίζει για την υπόθεση και να παραλείψει τις πληροφορίες των οποίων δεν μπορεί να προσδιορίσει την προέλευση.

Μετά την κατάθεση, ο μάρτυρας μπορεί να κληθεί να απαντήσει σε ερωτήσεις. Ο μάρτυρας θα εξεταστεί πρώτα από το πρόσωπο που ζήτησε την κλήτευση του και έναν εκπρόσωπο του εν λόγω προσώπου, και στη συνέχεια από τους άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία. Μάρτυρας που έχει κλητευθεί αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο εξετάζεται αρχικά από τον ενάγοντα. Ο δικαστής δεν πρέπει να λάβει υπόψη ερωτήσεις που τεχνητά οδηγούν σε συγκεκριμένη απάντηση και ερωτήσεις που δεν είναι συναφείς με την υπόθεση. Ο δικαστής δικαιούται να θέτει ερωτήσεις οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της εξέτασης του μάρτυρα. Εάν είναι αναγκαίο, ύστερα από αίτημα συμμετέχοντα στη διαδικασία ή αυτεπαγγέλτως, το δικαστήριο μπορεί να εξετάσει εκ νέου μάρτυρα στην ίδια συζήτηση, να καλέσει μάρτυρα σε άλλη συζήτηση ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου ή να προχωρήσει σε κατ' αντιπαράσταση εξέταση των μαρτύρων.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν είναι αδύνατη ή δυσχερής η εξέταση μάρτυρα στο δικαστήριο, το δικαστήριο που εκδικάζει την υπόθεση δικαιούται να εξετάσει γραπτή του κατάθεση, εάν κατά τη γνώμη του δικαστηρίου και λαμβανομένων υπόψη της ταυτότητας του μάρτυρα και της ουσίας των περιστάσεων τις οποίες αφορά η κατάθεση, η εν λόγω κατάθεση δεν θα είναι επιζήμια για την απόδειξη των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Με πρωτοβουλία των διαδίκων, μάρτυρες μπορεί να κλητευθούν σε πρόσθετη εξέταση στο δικαστήριο, εφόσον αυτό απαιτείται για την πληρέστερη απόδειξη των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης. Πριν από την κατάθεση, ο μάρτυρας πρέπει να υπογράψει το προδιατυπωμένο κείμενο του όρκου και μια δήλωση με την οποία το δικαστήριο τον προειδοποιεί ότι η ψευδομαρτυρία συνιστά ποινικό αδίκημα. Η γραπτή κατάθεση πρέπει να παρασχεθεί ενώπιον συμβολαιογράφου και να πιστοποιηθεί από τον συμβολαιογράφο.

Η συμμετοχή συμμετεχόντων στη διαδικασία στο ακροατήριο και η επιτόπια (*in situ*) εξέταση μαρτύρων μπορεί να διασφαλιστεί με τεχνολογίες πληροφοριών και ηλεκτρονικής επικοινωνίας (μέσω εικονοτηλεδιάσκεψης, τηλεδιάσκεψης κ.ο.κ.). Για τη χρήση τέτοιων τεχνολογιών σε συμμόρφωση με τη διαδικασία που ορίζει ο Υπουργός Δικαιοσύνης, πρέπει να διασφαλίζεται η επαλήθευση της ταυτότητας των συμμετεχόντων στη διαδικασία με αξιόπιστο τρόπο και η καταγραφή και αντικειμενική κατάθεση των στοιχείων (αποδείξεων).

Επιπλέον, το άρθρο 803 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προβλέπει ότι τα δικαστήρια της Δημοκρατίας της Λιθουανίας μπορούν να ζητούν από το δικαστήριο άλλου κράτους τη χρήση τεχνολογιών επικοινωνίας (εικονοτηλεδιάσκεψης, τηλεδιάσκεψη κ.ο.κ.) κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων.

3 Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων

Το δικαστήριο αξιολογεί τις αποδείξεις στην υπόθεση βάσει της πεποίθησης που σχημάτισε από τη συνολική και αμερόληπτη εξέταση των πραγματικών περιστατικών που εκτέθηκαν στη δίκη και σύμφωνα με τον νόμο.

3.1 Στις περιπτώσεις που τα αποδεικτικά στοιχεία δεν έχουν συγκεντρωθεί με νόμιμο τρόπο από διάδικο, μπορεί να τα χρησιμοποιήσει το δικαστήριο για την έκδοση της απόφασής του;

Τα πραγματικά περιστατικά αποδεικνύονται με τα παρακάτω μέσα: δηλώσεις των διαδίκων και τρίτων (απευθείας ή διά αντιπροσώπου), μαρτυρικές καταθέσεις, έγγραφα, πειστήρια, πρακτικά αυτοψίας, εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης, νομίμως ληφθείσες φωτογραφίες, οπτικοακουστικές εγγραφές και άλλα αποδεικτικά μέσα. Τα στοιχεία που καταλαμβάνονται από επαγγελματικό ή κρατικό απόρρητο κατά κανόνα δεν μπορούν να αποτελέσουν αποδείξεις σε αστική διαδικασία, έως ότου αποχαρακτηριστούν σύμφωνα με τη νόμιμη διαδικασία. Τα στοιχεία που συλλέγονται κατά τη διάρκεια συμβιβαστικής διαδικασίας μεσολάβησης δεν μπορούν να αποτελέσουν σε αστική διαδικασία, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που ορίζονται στον νόμο περί συμβιβαστικής μεσολάβησης στις αστικές διαφορές.

Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 185 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, το δικαστήριο πρέπει να αξιολογεί τα αποδεικτικά στοιχεία στην υπόθεση βάσει της πεποίθησης που σχημάτισε από τη συνολική και αμερόληπτη εξέταση των πραγματικών περιστατικών που εκτέθηκαν στη δίκη και σύμφωνα με τον νόμο. Κανένα αποδεικτικό στοιχείο δεν έχει προκαθορισμένο αποτέλεσμα ενώπιον του δικαστηρίου, με εξαίρεση όσα ορίζει ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας.

3.2 Γίνονται δεκτές ως αποδεικτικά στοιχεία οι μαρτυρίες των διαδίκων;

Ναι (βλ. 2.4).

Τελευταία επικαιροποίηση: 16/11/2018

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.